

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

Rješenje

**po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti protiv gospodarskog subjekta
Centralno grijanje d.d. Tuzla**

**Sarajevo
svibanj, 2020. godine**

Broj: UP 03-26-2-018-30/19
Sarajevo, 28.05.2020. godine

Na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 42. stavak (1) točka c), članka 48. stavak (1) točka b), a u svezi sa člankom 10. stavak (2) točka d), Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09), u postupku pokrenutom po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti, broj: UP-03-26-2-018-1/19 od 05.11.2019. godine protiv gospodarskog subjekta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, ul. Krečanska br. 1. 75 000 Tuzla, radi utvrđivanja postojanja zlorporabe vladajućeg položaja, u smislu članka 10. stavak (2) točka d) Zakona o konkurenciji, Konkurencijsko vijeće na 69. (šezdesetdevetoj) sjednici održanoj dana 28.05.2020. godine, je donijelo

R J E Š E N J E

1. Utvrđuje se da je gospodarski subjekt „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, zlorporabio vladajući položaj na tržištu distribucije toplotne energije u Gradu Tuzla, primjenom članka 29. Općih usvjeta za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije broj: 01-5439-2010/II-VNR-1 od 05.01.2010. godine kojim su propisani uvjeti izdvajanja tarifnog kupca iz toplinskog sustava kao i obveza plaćanja svih troškova osim troškova energije za tarifne kupce kojima je odobreno izdvajanje iz toplinskog sustava, što predstavlja uvjetovanje drugoj strani da prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi nemaju veze s predmetom sporazuma, sukladno odredbama članka 10. stavak (2) točka d) Zakona o konkurenciji.
2. Nalaže se gospodarskom subjektu, „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla :
- u roku od 60 (šezdeset) dana od dana primitka ovog Rješenja da izmijeni članak 29. Općih usvjeta za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije broj: 01-5439-2010/II-VNR-1 od 05.01.2010 godine na način da se odredbe istog usklade sa Zakonom o konkurenciji, te da u ostavljenom roku dostave dokazi o izvršenju istog.
3. Izriče se novčana kazna „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, zbog kršenja odredbi iz članka 10. stavak (2) točke d) Zakona o konkurenciji, utvrđene u točki 1. ovog Rješenja, u visini od 20.000,00 KM (dvadesettisuća i 00/100 KM), sukladno sa odredbom članka 48. stavak (1) točka b) Zakona o konkurenciji, koju je dužan platiti u roku od 15 (petnaest) dana od dana primitka ovog Rješenja.
4. Ukoliko „Centralno grijanje“ d.d. ne uplati izrečenu novčanu kaznu iz točki 3. u ostavljenom roku, ista će se naplatiti prinudnim putem, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.
5. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u „Službenom glasniku BiH“, službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je putem kontakt obrasca web stranice www.bihkonk.gov.ba, zaprimilo Prijavu zlorporabe vladajućeg položaja i Incijativu za pokretanje postupka pred Konkurencijskim vijećem po službenoj dužnosti protiv

gospodarskog subjekta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, zbog odbijanja zahtjeva za isključenje sa sustava daljinskog grijanja korisnicima navedene usluge.

U cilju prikupljanja podataka i informacija u svezi sa načinom isporuke i obračuna toplotne energije, Konkurencijsko vijeće se dana 06.07.2018. godine aktom broj: 01-26-10-243-4/18 obratilo gospodarskom subjektu „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, ul. Krečanska br. 1. 75 000 Tuzla pri čemu je između ostalog zatraženo da se dostave sve informacije i pojašnjenja koja se odnosi na djelatnost proizvodnje i distribucije toplotne energije, propise koji reguliraju navedenu djelatnost, kao informaciju pod kojim uvjetima se korisnik može isključiti sa sustava daljinskog grijanja.

Gospodarski subjekt „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla se na traženo očitovao dana 24.01.2019 godine i dostavio Konkurencijskom vijeću podneskom broj: 01-26-10-243-7/18 slijedeće informacije:

S obzirom na to da su distributeri toplotne energije i da nemaju djelatnost proizvodnje, propisi koji reguliraju djelatnost distribucije toplotne energije su slijedeći: Zakon o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 11 od 19.12.2005. godine), Odluka o opskrbi Grada toplotnom energijom („Službeni glasnik Grada Tuzla2 br: 10/17), Opći uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije, Tehnički uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije, Tarifni pravilnik za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije (na ove akte je Općinsko vijeće Tuzla, dana 28.01.2010.godine, dalo suglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1).

Kao zona toplifikacije je definiran uži dio grada Tuzla gdje spadaju svi kolektivni stambeni objekti i dio individualnih stambenih objekata. Ukupan broj korisnika centralnog grijanja je 23.203 korisnika, od čega su 21.352 kućanstva, 1.694 gospodarstvo i 157 ustanove. Na ovaj način su korisnici podjeljeni na velike tarifne grupe, a potpisanih ugovora je cca 70%.

Uvjeti pod kojima se korisnik može isključiti sa sustava daljinskog grijanja su precizirani Općim uvjetima za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije na koje je suglasnost dalo Općinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010 godine, koji sukladni sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog kantona.

U odgovoru se nadalje navodi da je tržišni udio Centralnog grijanja d.d. Tuzla, izračunat na temelju broja stanovnika i iznosi 49,83% u Gradu Tuzla.

U prilogu dopisa su dostavljeni obrasci ugovora za fizička lica kućanstva i za pravna lica privreda, kao i kopija Odluke o davanju saglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralnog grijanja“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, koju je donijelo Općinsko vijeće Tuzla dana 15.12.2009. godine.

Konkurencijsko vijeće je izvršilo uvid u propise koje je gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla u svom odgovoru, naveo kao propise koji reguliraju djelatnost distribucije toplotne energije i to; Opće uvjete za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije, Tehničke uvjete za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije i Tarifni pravilnik za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije (na ove akte je Općinsko vijeće Tuzla, dana 28.01.2010.godine, dalo suglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1).

Analizom odredbi Općih uvjeta za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije i Tarifnog pravilnika za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuka toplinske energije, koje je donio Nadzorni odbor gospodarskog subjekta Centralno grijanje, te odredbi Ugovora o isporuci toplotne energije, Konkurencijsko vijeće smatra da postoji utemeljena sumnja, da se pojedinim odredbama navedenih propisa značajno sprječava, ograničava i narušava tržišna konkurencija. Ovo se naročito odnosi na odredbe kojima se predviđa mogućnost, odnosno uvjeti izdvajanja tarifnog kupca iz toplinskog sustava, te obračun naknade korisnicima za vrijeme privremenog isključenja iz centralnog toplifikacionog sustava, što ukazuje na eventualno postojanje

povrede članka 10. stavak (2) točka d) Zakona o konkurenciji od strane gospodarskog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla.

1. Postupak po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti

Na temelju navedenog, Konkurencijsko vijeće je u skladu članku 32. stavak (1) Zakona, donijelo Zaključak o pokretanju postupka po službenoj dužnosti broj: UP 03-26-2-018-1/19 od 05.11.2019. godine (u daljnjem tekstu: Zaključak), protiv gospodarskog subjekta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, ul. Krečanska br. 1. 75 000 Tuzla, radi utvrđivanja postojanja zlouporabe vladajućeg položaja, u smislu članka 10. stavak (2) točka d) Zakona o konkurenciji.

Sukladno članku 33. stavak (1) Zakona, Konkurencijsko vijeće je, dana 05.11.2019. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-5/19, dostavilo predmetni Zaključak na očitovanje, te istim aktom od gospodarskog subjekta Centralno Grijanje zatražilo dokumentaciju mjerodavnu za predmetni postupak.

Traženu dokumentaciju, kao i odgovor na Zaključak, gospodarski subjekt je dostavio dana 26.11.2019. godine podneskom broj: UP 03-26-2-018-6/19 navodeći slijedeće:

- Člankom 10. Tarifnog pravilnika za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine definirane su tarifne grupe, te pojašnjenje za Tarifnu grupu 1.2. - kućanstva, obračun po MWh i Tarifnu grupu II.3. - gospodarstvo, obračun po MWh:
- Člankom 18. Tarifnog pravilnika za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije je definirano da „ Raspodjela troškova za isporučenu količinu toplinske energije se može vršiti na slijedeće načine: prema m², (Tarifna grupa 1.2.1, II.3.1 i III.2.1) prema instaliranoj snazi, (Tarifna grupa 1.2.2, III.2.2 i III. 2.2) prema djeljiteljima, (Tarifna grupa 1.2.3, II. 3.3 i III. 2.3) prema internim brojevima - kalorimetrima. (Tarifna grupa 1.2.4, II. 3.4 i III. 2.4)“.
- Člankom 19. Tarifnog pravilnika za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine propisano je slijedeće: "Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu" troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije. U raspodjeli troškova se određuje udjel u troškovima isporuke toplinske energije pojedinačnog potrošača, a zbir svih udjela mora iznositi 100 procenata. Raspodjelu troškova je moguće mijenjati samo uz pismenu suglasnost svih potrošača i uzima se u obzir sa prvim narednim obračunskim periodom. Ako potrošači ne podnesu distributeru „ raspodjelu " troškova iz prvog stava, distributer obračunava pojedinačnim potrošačima troškove isporuke toplinske energije sukladno podacima iz „ raspodjele " koje ima na raspolaganju, ali ako tih podataka nema, prema jednakim udjelima."
- Sukladno navedenom, potrebno je da se distributeru od strane ovlaštenog predstavnika potrošača dostave udjeli svih potrošača sa zajedničkog mjesta potrošnje, a tako i za one potrošače za koje su se ovlaštenu predstavnik i suvlasnici te zgrade odlučili da isključe ili umanje udjel određenog potrošača, sukladno članku 30. stavak 1. Općih uvjeta za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine. Drugim riječima, potrošnja toplotne energije za cijelu zgradu sa zajedničkog mjerila mora se preraspodjeliti na ostale korisnike, a o tome svi moraju biti suglasni. Potrošena toplotna energija sa zajedničkog mjerila bi se podijelila na temelju ovjerene sporazumno izrađene raspodjele troškova, koja se prije promjene ugovora dostavi distributeru toplotne energije od strane predstavnika potrošača sa zajedničkog mjerila.
- Pojašnjenje i primjer imamo na sustavu poslovne zgrade PZC Stupine za tarifnu grupu II.3. koji potrošnju sa zajedničkog mjerila dijele po grijnoj površini. Da bi se korisnik isključio u toj zgradi taj posao rješava predstavnik tog objekta/zgrade uz suglasnost sa ostalim

korisnicima. Oni nadgledaju isključenja i eventualna usključenja i predstavnik zgrade prijavljuje korisnike dopisom na protokol.

- Člankom 13. Tarifnog pravilnika za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine propisano je da "Iznos za cijenu grijanja prema brojilu-kalorimetru (Tarifna grupa I.2, II. 3 i III. 2) sastoji se iz dva dijela:- Iznos za količinu isporučene toplinske energije, koji se dobije tako da se broj isporučenih MWh množi sa cijenom za toplinsku energiju (KM/MWh), a iznos za fiksni dio priključne snage (KM/MW/mj), koji se dobije tako da se vrijednost instalisane snage u MW množi sa jediničnom cijenom na godišnjoj razini i dijeli sa brojem mjeseci fakturiranja."
- U svezi sa gore navedenim, navodi se da fiksni dio iznosi 0,00 KM, obzirom da je Odlukom Općinskog vijeća Tuzla dana suglasnost na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje" d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh broj 01-14-7744-2009 od 15.12.2009. godine („Službeni glasnik Općine Tuzla" broj 13/2009), po kojoj je utvrđena cijena usluge grijanja po MWh po kategorijama korisnika samo za dio potrošnje bez fiksnog dijela.
- Energetska cjelina je posebni dio građevine koji čini samostalnu funkcionalnu cjelinu i posjeduje sopstvenu toplinsku podstanicu, koja se zagrijava sa posebnim cirkulacionim krugom iz mjesta predaje toplinske energije. Ukoliko bi se korisnicima tarifne grupe I.1. - kućanstva, obračun po metru kvadratnom površine grijanja dozvolilo isključenje došlo bi do ugrožavanja kvalitete i standarda zagrijavanja ostalih korisnika. Zato isključenje dijela energetske cjeline za tarifnu grupu I.1. nije dozvoljeno, što je sukladno i sa Zakonom o komunalnim djelatnostima TK.
- Priključenje objekta kao cjeline započinje sa izdavanjem načelne suglasnosti u kojoj je definirano, između ostalog, da je potrebno da se uradi projekt instalacije centralnog grijanja u objektu. Svi stanovi su obuhvaćeni zagrijavanjem i u proračunu toplotnih gubitaka nema gubitaka između stanova, jer su to sve prostori koji se zagrijavaju na istu sobnu temperaturu. Ukoliko bi se dozvolilo isključenje pojedinih stanova u energetske cjelini morala bi se uraditi izmjena projekta instalacije centralnog grijanja i izolovati zajednički zidovi prema susjednim stanovima, kao da su vanjski, te izolirati vertikale u tim stanovima, a radijatorske veze kod vertikale izrezati i blindirati.
- U tom slučaju u izmjenjenim uvjetima proračuna toplinskih gubitaka u susjednim stanovima uz proračun isključenih stanova kao negrijanog prostora, doći će se do povećanja toplotnih gubitaka i instalirane toplinske snage odnosno potrebe za radijatorima više snage. U slučaju da su u stanovima koji se nastvaljaju zagrijavati postavljeni člankasti radijatori, isti bi se morali proširiti određenim novoproračunatim brojem članaka, a ukoliko su postavljeni pločasti radijatori, isti bi se morali zamjeniti radijatorima veće snage. Sve ove troškove trebao bi financirati onaj ko zahtjeva isključenje i trebao bi imati pismenu suglasnost svih vlasnika/krisnika stanova sa kojima ima zajedničke zidove. S obzirom da bi isključeni stan bio u objektu koji se grije, isti bi bio neizravno zagrijavan jer je dio objekta i za to bi trebalo fakturirati fiksni trošak za tarifnu grupu I.1. (koji je trenutno kod nas na SDG Tuzla 0,00 KM), a za tarifne grupe I.2 i II.3. na temelju sporazumno izrađene raspodjele svih korisnika. Ova procedura bi omogućila da utjecaj ovog isključenja bude smanjen na najmanju mjeru.
- U svezi sa svime gore navedenim i s obzirom na složenost ove procedure i na utjecaj na zagrijavanje energetske cjeline, u Općim uvjetima za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine je i utvrđen članak 29. koji glasi:
- „ Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava bez suglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije i opskrbljivača toplinskom energijom. (Tarifna grupa I.2 i II. 3) Tarifni kupac iz stavka 1. ovog članka kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sustava, dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije. Tarifni kupac iz stavka 1. ovog članka kojem nije dana suglasnost distributera toplinske energije i opskrbljivača toplinskom energijom za izdvajanje iz toplinskog sustava, može u roku od 15 dana od dana primitka odluke o nedavanju suglasnosti izjaviti žalbu Nadzornom odboru. Rješenje Nadzornog odbora je konačno.

Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline, u pismenom obliku. (Tarifna grupa I.1) "

- Člankom 16. stavak 3. Zakona o komunalnim djelatnostima TK („Službene novine TK" broj 11/2005) je decidno propisano da „Korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozio kvalitetu korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno utjecalo na okoliš". Shodno navedenom, isporučilac i postupa sukladno sa Zakonom o komunalnim djelatnostima TK, Općim uvjetima za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine, Tehničkim uvjetima za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine i Tarifnim pravilnikom za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije od 28.01.2010. godine, na koje je Općinsko vijeće Tuzla dalo svoju suglasnost.

Zaključkom o produljenju roka za donošenje rješenja broj: UP 03-26-2-108-14/19 od 11.02.2020. godine, Konkurencijsko vijeće je produljilo rok za donošenje rješenja za dodatna 3 (tri) mjeseca u postupku koji se vodi pred Konkurencijskim vijećem po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti broj: UP 03-26-2-018-1/19 od 05.11.2019. godine, protiv privrednog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla, radi utvrđivanja postojanja zlouporabe valadajućeg položaja u smislu članka 10. stavak (2) točka d) Zakona. Aktom broj: UP 03-26-2-018-15/19 dana 11.02.2020. godine, Konkurencijsko vijeće je gosodarskom subjektu Cenralno grijanje d.d. Tuzla dostavilo predmetni zaključak.

Konkurencijsko vijeće u tijeku postupka, a sa ciljem prikupljanja podataka i informacija koje bi pomogle u utvrđivanju stvarnog činjeničnog stanja, se u više navrata obratilo Centralnom Grijanju sa zahtjevom za dostavu podataka i to dana 20.01.2020. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-11/19, dana 04.02.2020. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-13/19, dana 20.02.2020. godine aktom broj: UP 03-26-2-018-17/19.

Gospodarski subjekt Centralno grijanje je na naprijed navedene zahtjeve za dostavu podataka odgovorio podnescima zaprimljenim pod brojem: UP 03-26-2-018-12/19 od 30.01.2020. godine, podneskom broj: UP 03-26-2-018-16/19 od 17.02.2020. godine, podneskom broj: UP 03-26-2-018-18/19 od 04.03.2020. godine i podneskom broj: UP 03-26-2-018-20/19 od 13.03.2020. godine u kojima se u bitnom navodi slijedeće:

- Broj tarifnih kupaca toplinske energije sa kojima imamo zaključene ugovore o opskrbi toplinskom energijom koji imaju pojedinačno mjerilo toplinske energije i zajedničko mjerilo toplinske energije, i to:
 - a) za kategoriju "Kućanstva": Tarifna grupa I.2.4 Kućanstva obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po individualnim mjerilima 2227 korisnika; Tarifna grupa I.2. Kućanstva po po MWh utrošene toplotne energije 264 stambenih objekata; Tarifna grupa I.2.1. Kućanstva obračun po MWh utrošene toplotne energije na zajedničkom mjerilu raspodjela po m² površine grijanja 49 korisnika (Napomena: Nema zahtjeva za isključenjem u ovoj tarifnih grupi sa zajedničkog mjerila toplinske energije)
 - b) za kategoriju "Gospodarstvo": Tarifna grupa II.3. Gospodarstvo obračun po MWh utrošene toplotne energije 468 korisnika; Tarifna grupa II.3.1 Gospodarstvo obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po m² površine grijanja 134 korisnika; Tarifna grupa II.3.3. Gospodarstvo obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po djelateljima 165 korisnika; Tarifna grupa II.3.4, Gospodarstvo obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po individualnim mjerilima 210 korisnika,
- Od tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplinske energije iz tarifnih grupa za kućanstvo nema zahtjeva za isključenje, dok od tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplinske energije iz tarifnih grupa za gospodarstvo ima zahtjeva za isključenje iz tarifne grupe II.3.1 Gospodarstvo obračun po MWh utrošene toplotne energije raspodjela po m² površine grijanja,

- ima 10 zahtjeva za isključenjem usuglašeno sa predstavnicima objekata (Oni su donijeli odluku na razini objekta) i odobreno je isključenje. Za te prostore nema fakture (odnosno faktura je nula KM) s obzirom da cijena za jedinicu angažirane snage (KM/MW) za tarifnu grupu II.3-fiksni dio nije utvrđena Odlukom Općinskog vijeća Tuzla od 15.12.2009. godine o davanju suglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d, Tuzla i utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, jer je cijena utvrđena samo na temelju obračunate potrošnje izraženoj u MWh za sve kategorije korisnika.
- Obzirom da je člankom 29. stavak 2. Općih uvjeta za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije iz sustava daljinskog grijanja za grad Tuzlu propisano da je "Tarifni kupac iz stavka 1. ovog članka kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sustava dužan plaćati sve troškove osim troškova energije.", obavještavamo Vas da za tarifne kupce iz tarifne grupe broj I.2 i II.3 sa zajedničkog mjerila toplinske energije nema fakture (odnosno faktura je nula KM), s obzirom da cijena za jedinicu angažirane snage (KM/MW) za tarifnu grupu II.3-fiksni dio nije utvrđena Odlukom Općinskog vijeća Tuzla od 15.12.2009. godine o davanju suglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla i utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, jer je cijena utvrđena samo na temelju obračunate potrošnje izražene u MWh za sve kategorije korisnika.
 - Za slučaj da se obračun vrši po utrošenoj toplotnoj energiji na zajedničkom mjerilu toplotne energije, a raspodjela vrši npr. po površini grijanja potrebno je da „Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu“ troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije." S obzirom da izdvajanje nekog od korisnika utječe na ostale korisnike u objektu odnosno na susjedne stanove/prostore, za izdvajanje nekog tarifnog kupca potrebno je da ostali kupci budu suglasni, jer će na taj način odobriti uticaj izdvajanja tog kupca i neće imati pravo da se žale distributeru toplotne energije zbog smanjenog nivoa zagrijavanja u njihovim stanovima, jer su bili suglasni sa izdvajanjem.
 - Stoga je članom 29. stavak 1. propisano da „ Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava bez suglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije. (Tarifna grupa I.2 i II.3) "
 - Priključenje objekta kao cjeline započinje sa izdavanjem načelne suglasnosti u kojoj je definirano, između ostalog, da je potrebno da se uradi projekt instalacije centralnog grijanja u objektu. Svi stanovi su obuhvaćeni zagrijavanjem i u proračunu toplotnih gubitaka nema gubitaka između stanova, jer su to sve prostori koji se zagrijavaju na istu sobnu temperaturu. Ukoliko bi se dozvolilo isključenje pojedinih stanova u energetske cjelini morala bi se uraditi izmjena projekta instalacije centralnog grijanja i izolirati zajednički zidovi prema susjednim stanovima, kao da su vanjski, te izolirati vertikale u tim stanovima, a radijatorske veze kod vertikale izrezati i blindirati. U tom slučaju u izmjenjenim uvjetima proračuna toplinskih gubitaka u susjednim stanovima, uz proračun isključenih stanova kao negrijanog prostora, doći će se do povećanja toplotnih gubitaka i instalirane toplinske snage, odnosno potrebe za radijatorima više snage. U slučaju da su u stanovima koji se nastavljaju zagrijavati postavljeni člankasti radijatori, isti bi se morali proširiti određenim novoproračunatim brojem članaka, a ukoliko su postavljeni pločasti radijatori, isti bi se morali zamjeniti radijatorima veće snage. Problem bi nastupio ako se korisnik koji plaća zagrijavanje svog stana po površini grijanja na standardne uvjete žalio na smanjenu kvalitetu zagrijavanja zbog isključenja susjednog ili susjednih stanova, a distributer tu ne bi mogao uraditi ništa osim da pregrijava kompletan objekat, smanji energijsku učinkovitost toplinske podstanice i na taj način smanji i kapacitet mogućih priključenja ostalih objekata na sustav daljinskog grijanja, što je veliki trend trenutno u borbi za smanjenje aerozagađenja u gradu Tuzla.
 - Osim toga, to bi bilo u suprotnosti sa člankom 16. stavak 3. Zakona o komunalnim djelatnostima TK („Službene novine TK" broj 11/2005, gdje je decidno propisano da „ Korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozila kvaliteta korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno utjecalo na okoliš".

- Da su za isključenje sa sustava grijanja iz Tarifne grupe 1.1. Kućanstva imali oko 50 zahtjeva godišnje, a oko 150 za tri godine, s tim da se zahtjevi pojedinih korisnika ponavljaju svake godine, te da nisu u mogućnosti u ovom momentu utvrditi i dostaviti točan broj.
- Računi za centralno grijanje korisnicima se ispostavljaju samo za razdoblje koliko traje sezona grijanja, a sukladno članku 24. stavak 2. Općih uvjeta za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije: "Distributer isporučuje toplinsku energiju kontinuirano počev od 15. listopada tekuće do 15. travnja naredne godine. Izuzetno sezona grijanja može početi (najranije) 01. listopada, a završiti (najkasnije) 30. travnja, ako se mjerenjem ustanovi da temperatura zraka u pomenutom razoblju iznosi (mjereno tri dana uzastopno u 21 sat) 12 stepeni Celzijusa ili manje za početak sezone ili 12 stepeni Celzijusa ili više za kraj sezone. Isporuka toplinske energije je kontinuirana (sa noćnim režimom od maksimalno 8 sati)."
- Odlukom Općinskog vijeća Tuzla od 15.12.2009. godine o davanju suglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje" d.d. Tuzla kojom je utvrđena cijena usluge grijanja po m² i cijena usluge grijanja po MWh, nije utvrđena cijena za fiksni dio priključne snage, iako je isti utvrđen Tarifnim pravilnikom, tako da se cijena utvrđuje samo na temelju obračunate potrošnje izražene u MWh za sve kategorije korisnika. Odlukom Općinskog vijeća nije utvrđeno kako se obračunava fiksni dio priključne snage predviđen Tarifnim pravilnikom, jer nisu dobili suglasnost na to, iako je Tarifnim pravilnikom propisano da se fiksni dio računa prema priključenoj snazi iz projektne dokumentacije, koji bi se mogao obračunavati i preko površine grijanja ako taj podatak o objektu ne postoji, ali takav način obračuna se ne primjenjuje.
- Da je člankom 18. Tarifnog pravilnika propisano da: "Obračunavanje isporuke toplinske energije se kod pojedinačnog potrošača vrši: svrstavanjem potrošača u odgovarajuću tarifnu grupu, obračunavanjem isporučenih količina toplinske energije prema važećoj cijeni." Cijena toplotne energije po Odluci za MWh toplotne energije iznosi 61,80 KM bez PDV-a. "Raspodjela troškova za isporučenu količinu toplinske energije se može vršiti na slijedeće načine :
 - prema m², (Tarifna grupa I.2.1, II.3.1 i III.2.1)
Očitavanje utroška toplotne energije se izvrši na zajedničkom obračunskom mjerilu za objekat i raspodjeli se potrošeno na sve stanove/prostore na osnovu površina grijanja u objektu. Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje najčešće njihov predstavnik distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, dužan je podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu" troškova koja se slaže sa površinama grijanja koje su imali i ranije ili su u projektu, ali sukladno Članku 30. stavak 1. ovi udjeli se mogu i izmjeniti i dostaviti zahtjevanu raspodjelu.
 - prema instaliranoj snazi, (Tarifna grupa I.2.2, II.3.2 i III.2.2)
Očitavanje utroška toplotne energije se izvrši na zajedničkom obračunskom mjerilu za objekat i raspodjeli se potrošeno na sve stanove/ prostore na osnovu instaliranih toplinskih snaga u objektu. Potrošači zajedničkog mjesta potrošnje, najčešće njihov predstavnik distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, dužan je podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu" troškova koja se slaže sa površinama grijanja koje su imali i ranije ili su u projektu, ali sukladno članku 30. stavak 1. ovi udjeli se mogu i izmjeniti i dostaviti zahtjevanu raspodjelu.
 - prema djeliteljima, (Tarifna grupa I.2.3, II.3.3 i III.2.3):
Očitavanje utroška toplotne energije se izvrši na zajedničkom obračunskom mjerilu za objekat i raspodjeli se prvo na dva dijela: dio koji vlasnici u svom dopisu odluče da žele da se dijeli na sve stanove/prostore na temelju površine grijanja bez obzira da li je blindirano grijno tijelo za stan/prostor (ovaj dio energije za koji su se odlučile dvije poslovne zgrade iznosi 30%). Drugi dio energije se dijeli na temelju utroška sa djelatija troškova toplotne energije odnosa iznosa alokatorskih jedinica za obračunsko razdoblje. Ni za ove račune nema pravog fiksnog dijela, jer je on 0,00 KM. Korisnici preko svog predstavnika dostavljaju očitavanja sa svojih djelatija troškova toplinske energije ugrađenih na njihovim radiatorima.
 - prema internim brojljima - kalorimetrima. (Tarifna grupa I.2.4, II.3.4 i III.2.4):

Ako se više potrošača iste ili različite tarifne grupe opskrbljuje toplinskom energijom preko zajedničkog potrošnog mjesta sa zajedničkim mjernim uređajem, isporučena toplinska energija obračunava se sukladno "raspodjelom" troškova na tom potrošnom mjestu i odgovarajućom tarifnom grupom.

- Raspodjela se vrši prema internim broјilima-kalorimetrima i stanovi vašeg objekta su tarifna grupa: kućanstva obračun po MWh raspodjela prema internim broјilima - kalorimetrima. (Tarifna grupa I.2.4.); Poslovni prostori tog objekta su tarifna grupa: gospodarstvo obračun po MWh raspodjela prema internim broјilima - kalorimetrima. (Tarifna grupa II.3.4); ostali potrošači obračun po MWh raspodjela prema internim broјilima - kalorimetrima. (Tarifna grupa III.2.4).
- Obračunsko mjerilo je mjerilo ugrađeno u toplinskoj podstanici na kojem se očitava potrošnja toplotne energije za cijeli objekat. Sva energija utrošena sa obračunskog mjerila mora se raspodjeliti na korisnike predmetnog objekta, što je sukladno članku 19. Tarifnog pravilnika za isporuku toplinske energije iz sustava daljinskog grijanja za grad Tuzla. Raspodjela cjelokupno utrošene energije za objekat sa obračunskog mjerila dijeli se prema internim (razdjelnim) mjerilima svakog korisnika.
- Šifra 57 na računu: Zaduženje po temelju utroška MWh (krajnje stanje - početno stanje) sa individualnog razdjelnog mjerila za stan/prostor.; Šifra 59 na računu: Angažirani kapacitet je 0, jer je trenutno fiksni dio računa 0,00 KM.; Šifra 60 na računu: Razlika očitavanja obračunska-razdjelna je razlika između utroška topline očitane na obračunskom mjerilu i sume internih (razdjelnih) mjerila dijeli se na sve korisnike na temelju instalirane toplinske snage za svaki stan/prostor koja je uzeta iz projekta odnosno iz ugovora. Raspodjelu ovih troškova moguće je i mijenjati, ali samo uz pismenu suglasnost svih korisnika.
- Razlika u infrastrukturi za korisnike tarifnih grupa I.1, I.2 i II.3 ne mora biti ukoliko se raspodjela vrši: prema m², prema instaliranoj snazi i prema djeliteljima. Ako se pak raspodjela vrši - prema internim broјilima - kalorimetrima za svaki stan/prostor onda postoji razlika i zajedničke vertikale su u javnoj površini (stubištu) i na njima su ugrađena po projektu mjerila toplotne energije za svaki stan/prostor. Obračunsko mjerilo je uvijek na ulazu za cijeli objekat. Očitavanja se mogu vršiti radio komunikacijom ili M-bus komunikacijom. Sa te točke razvod prema grijnim tijelima može biti kao jednocijevni ili dvocijevni sustav.
- Na sve stanove/prostore u jednoj energetskej cjelini, gdje se sa istog cirkulacionog kruga iz podstanice snabdijevaju grijna tijela energijom, primjenljiv je članak 16. stavak 3. Zakona o komunalnim djelatnostima TK („Službene novine TK" broj 11/2005), odnosno svakim otkazivanjem bi se ugrozila nečija kvaliteta zagrijavanja. U nekim primjerima npr. potkrovlja bio bi utjecaj na manje korisnika, ali se mora prepraviti mreža zbog odzračivanja instalacije i to može utjecati na onemogućenje cirkulacije na pojedinim vertikalama za cijeli objekat (primjer velikog broja objekata i instalacije grijanja u kupatilima).
- Po svakom zahtjevu se vrši ocjena tehničkih mogućnosti što je u većini slučajeva i moguće izvesti isjecanjem i blindiranjem veza za grijna tijela, konsultuje se projektna dokumentacija kako bi se utvrdilo da postoji utjecaj na povećanje toplotnih gubitaka za ostale susjedne korisnike izravno, a za okoliš neizravno uzimajući u obzir da je zagrijavanje objekata iz kombinirane transformacije kemijske energije goriva u električnu i toplotnu energiju najučinkovitiji način zagrijavanja i najbolji po okoliš uzimajući u obzir isti izvor energije.

2. Prikupljanje podataka od trećih osoba

U tijeku postupka radi utvrđivanja svih mjerodavnih činjenica, u smislu članka 35. stavak (1) točka a) i c) Zakona, Konkurencijsko vijeće je prikupljalo podatke i dokumentaciju i od drugih tijela/institucija koje nisu stranke u postupku.

Konkurencijsko vijeće je, dana 05.12.2019. godine uputilo Zahtjeve za dostavljanje podataka (da li se obračunava i naplaćuje fiksni trošak npr. u vidu paušala, tzv. distributivnih troškova i sl. korisnicima nakon privremenog ili trajnog isključenja iz opskrbe komunalnom uslugom koju pružaju) gospodarskim subjektima: JP Elektrprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Elektrodistribucije Tuzla,

Poslovna jedinica distribucije Tuzla, Vrapča 2, 75 000 Tuzla aktom broj: UP 03-26-2-018-7/19 i Vodovod i Kanalizacija d.o.o Tuzla, Franjevačka 30, 75 000 Tuzla aktom broj: UP 03-26-2-018-8/19 .

Dana 16.12.2019. godine, dostavljen je podnesak Vodovod i Kanalizacija d.o.o Tuzla broj:8135/19 od 13.12.2019. godine (zaprimljen pod brojem: UP 03-26-2-018-9/19) u kojem se, između ostalog, navodi da sukladno Općim i tehničkim uvjetima opskrbe vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda Općine Tuzla, za kolektivne stambene jedinice ne postoji termin trajnog nego samo privremenog odjavljivanja usluge. Ukoliko je riječ o stambenim objektima novije gradnje gdje su postavljeni interni vodomjeri za svaku stambenu jedinicu, vrši se skidanje internog vodomjera na zahtjev korisnika usluge, dok kod kolektivnih stambenih jedinica starije gradnje gdje se obračun vrši putem zajedničkog vodomjera, odjava se vrši putem suglasnosti predsjednika odbora etažnih vlasnika i samih etažnih vlasnika. Kod individualnih stambenih objekata postoji mogućnost privremenog otkazivanja usluge po Zahtjevu za privremenu odjavu, sa tim da privremeno isključeni korisnik ukoliko ne podnese Zahtjev za ponovnu prijavu u roku od dvije godine, gubi pravo na priključak na tom potrošačkom mjestu. Korisnici koji se privremeno odjave sa usluge obračunavaju im se troškovi naknade za održavanje vodomjera u iznosu od 2,50 km za stambene objekte i 4,10 km za poslovne objekte. Sukladno Općim i tehničkim uvjetima opskrbe vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda Općine Tuzla, postoji mogućnost raskidanja ugovora sa korisnikom što bi moglo predstavljati vid trajnog otkazivanja usluge.

Dana 17.12.2019. godine, dostavljen je podnesak JP Elektrprivreda BiH d.d. Sarajevo, Podružnica Elektrodistribucije Tuzla, Poslovna jedinica distribucije Tuzla broj: 03-5-12-30331/2019 od 12.12.2019. godine (zaprimljen pod brojem: UP 03-26-2-018-10/19) u kojem se, između ostalog, navodi da svi krajnji kupci električne energije imaju mogućnost privremenog/trajnog isključenja sa distributivne mreže, bez obzira da li se radi o kolektivnim stambenim jedinicama (zgradama) ili samostojecim objektima (kućama), te im za isto nije potrebna suglasnost ostalih stanara tog objekta. Krajnjim kupcima koji su privremeno ili trajno odjavljeni sa distributivne mreže, ne obračunava se i ne naplaćuje fiksni trošak za vrijeme trajanja privremene odjave.

3. Pravni okvir postupka

Konkurencijsko vijeće je u tijeku postupka primijenilo odredbe Zakona o konkurenciji, Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), Odluke o definiranju kategorija vladajućeg položaja („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), kao i odredbe Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16), u smislu članka 26. Zakona o konkurenciji.

Također, Konkurencijsko vijeće je uzelo u obzir i odredbe Zakona o komunalnim djelatnostima („Službene novine TK“ broj 11/05, 7/07, 8/12 i 14/13) (u daljnjem tekstu: Zakon o komunalnim djelatnostima), Zakona o zaštiti potrošača Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 25/06 i 88/15) (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti potrošača u BiH), Odluku o opskrbi Grada toplinom energijom, Opće uvjete za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije ,Tehnički uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske enrgije, Tarifni pravilnik za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuka toplinske energije, sve interne odluke donesene dana 05.01.2010. godine pod brojem: 01-5439-2010/II-VNR-1.

Konkurencijsko vijeće sukladno članku 43. stavak (7) Zakona u svrhu ocjene danog slučaja može koristiti sudsku praksu Europskog suda pravde i odluke Europske komisije.

4. Mjerodavno tržište

Mjerodavno tržište, u smislu članka 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 33/10) čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom zemljopisnom tržištu.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne značajke, kvalitetu, namjenu, cijenu ili način uporabe.

Prema odredbi članka 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno zemljopisno tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorija Bosne i Hercegovine na kome gospodarski subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini mjerodavne usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuju od uvjeta konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Člankom 4. stavak (1) točka 3) Zakona o komunalnim djelatnostima propisano da se pod opskrbu toplotnom energijom podrazumjevaju poslovi proizvodnje i distribucije toplotne energije (pare, vrela vode, tople vode, sanitarne tople vode i sl.) mrežom do podstanice korisnika, uključujući i podstanicu, odnosno glavni zaporni ventil ili zajednički mjerni instrument kod objekata kolektivnog stanovanja, odnosno mjerni instrument korisnika.

Člankom 2. Odluke o opskrbi Grada toplotnom energijom je predviđeno da je opskrba grada toplotnom energijom komunalna djelatnost od posebnog društvenog interesa, te da obavljanje te djelatnosti vrši javno poduzeće kojem je, sukladno zakonu kojim je uređena oblast komunalnih djelatnosti, nadležno tijelo povjerilo obavljanje ove djelatnosti.

Gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla je registriran za djelatnost distribucije toplotne energije koju i obavlja, te je na temelju navedenog, Konkurencijsko vijeće u predmetnom postupku odredilo mjerodavno tržište proizvoda distribucija/opskrbe toplotnom energijom.

Obzirom da se opskrba toplotnom energijom vrši na području Grada Tuzla, mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu je utvrđeno kao zemljopisno područje Grada Tuzla.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odredilo da je mjerodavno tržište predmetnog postupka, tržište distribucije/opskrbe toplotnom energijom na području Grada Tuzla.

5. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja svih mjerodavnih činjenica, dokaza i dokumentacije dostavljene od stranaka u postupku, kao i podataka kojima raspolaže Konkurencijsko vijeće, utvrđeno je slijedeće:

- da je gospodarski subjekt „Centralno grijanje” d.d. za distribuciju toplotne energije Tuzla registriran u Općinskom sudu Tuzla pod matičnim brojem:1-294, osnivač subjekta upisa je Grad Tuzla, ul. ZAVNOBIH-a br.11. Udjel osnivača u kapitalu iznos u procentima 51% Grad Tuzla, 49% dioničari prema evidenciji Registra vrijenosnih papira. Pretežita registrirana djelatnost subjekta upisa je proizvodnja i opskrba parom i klimatizacija. Rješenjem kantonalne agencije za privatizaciju br. 19/01-021-2920/2001 od 14.06.2001 godine odobren je upis izvršene privatizacije u sudski registar JKP „Centralno grijanje“Tuzla od 100% kapitala prije privatizacije, 49% je privatizirano i prodano u procesu javne prodaje dionica, a 51% je neprivatizirani državni kapital.
- Da je Centralno grijanje d.d. Tuzla jedini subjekt koji vrši isporuku toplotne energije sustavom daljinskog grijanja, i da je zona toplifikacije definirana kao uži dio grada Tuzla gdje spadaju svi kolektivni stambeni objekti i dio individualnih stambenih objekata. Ukupan broj korisnika centralnog grijanja je 23.203 korisnika, od čega su 21.352 kućanstva, 1.694 gospodarstvo i 157 ustanove.
- Člankom 4. stavak 1) točka (3) Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da se pod opskrbu toplotnom energijom podrazumjevaju poslovi proizvodnje i distribucije toplotne

energije (pare, vrele vode, tople vode, sanitarne tople vode i sl.) mrežom do podstanice korisnika, uključujući i podstanicu, odnosno glavni zaporni ventil ili zajednički mjerni instrument kod objekata kolektivnog stanovanja, odnosno mjerni instrument korisnika;

- Članak 15. stavak 1) Zakona o komunalnim djelatnostima propisuje da je korisnik komunalne usluge dužan davatelju komunalne usluge platiti utvrđenu cijenu komunalne usluge;
- Članak 16. stavak 3) Zakona o komunalnim djelatnostima propisuje da korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozio kvalitetu korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno utjecalo na okoliš;
- Člankom 17. Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da su davatelj i korisnik komunalne usluge dužni usuglasiti prije početka korištenja usluge sve elemente pružanja određene komunalne usluge (prava i obveze davatelju i korisnika usluge, te druga bitna pitanja) i o tome zaključiti ugovor.
- Člankom 21. stavak 1) Zakona o komunalnim djelatnostima propisano je da visinu cijene i način plaćanja komunalne usluge određuje davatelj usluge uz prethodnu suglasnost općinskog vijeća.
- Da je člankom 2. Odluke o opskrbi Grada toplotnom energijom predviđeno da je opskrba grada toplotnom energijom komunalna djelatnost od posebnog društvenog interesa, te da obavljanje te djelatnosti vrši javno poduzeće kojem je sukladno sa zakonom kojim je uređena oblast komunalnih djelatnosti, nadležni organ povjerio obavljanje ove djelatnosti.
- Da je na temelju članka 113. Statuta Centralno grijanje d.d. Tuzla, Nadzorni odbor na sjednici održanoj dana 05.01.2010. godine usvojio akt broj: 01-5439-2010/II-VNR-1, „Opći uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“ (u daljnjem tekstu: Opći uvjeti), te da je na ovaj akt Općinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010. godine, dalo suglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1.
- Članak 29. Općih uvjeta propisuje:
 - „(1) Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava bez suglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije.(Tarifna grupa I.2 i II.3)
 - (2) Tarifni kupac iz stavka 1. ovog članka kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sustava dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije.
 - (3) Tarifni kupac iz stavka 1. ovog članka kojem nije dana suglasnost distributera toplinske energije za izdvajanje iz toplinskog sustava, može u roku od 15 dana od dana primitka odluke o nedavanju suglasnosti izjaviti žalbu Nadzornom odboru.
 - (4) Rješenje Nadzornog odbora je konačno.
 - (5) Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline, u pismenom obliku. (Tarifna grupa I.1)“
- Članak 30. Općih uvjeta propisuje:
 - „(1) Ovlašteni predstavnik kupca na zajedničkom mjerilu toplinske energije može na temelju odluke suvlasnika stambene i/ili poslovne zgrade od distributera toplinske energije zatražiti preraspodjelu količine isporučene toplinske energije za pojedinog kupca (prazan stan, nedovoljna temperatura usljed greške na unutrašnjim instalacijama, proširenje stambenog prostora ili poslovnog prostora i slično). (Tarifna grupa I.2 i II.3)
 - (2) Distributer toplinske energije dužan je udovoljiti zahtjevu ovlaštenog predstavnika iz stavka (1) ovog članka ukoliko za to postoje tehnički uvjeti.

(3) Distributer toplinske energije dužan je o zahtjevu ovlaštenog predstavnika iz stavka (1) ovog članka donijeti odluku u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva.“

- Članak 41. Općih uvjeta propisuje slijedeće:
 - „(1) Tarifni kupac na zasebnom obračunskom mjerilu toplinske energije može pisanim putem podnijeti zahtjev za raskid ugovora o opskrbi tarifnog kupca i zatražiti izdvajanje iz toplinskog sustava.
 - (2) Postupak izdvajanja iz toplinskog sustava tarifnih kupaca iz stavka 1. ovog članka provodi se uz suglasnost distributera toplinske energije u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva, uz ispunjenje tehničkih uvjeta za izdvajanje iz toplinskog sustava.
 - (3) U slučaju zahtjeva za ponovno priključenje na toplinski sustav, kupac je dužan ishoditi novu energetska suglasnost i zaključiti novi ugovor o isporuci za to mjerno mjesto te platiti naknadu za priključenje.“
- Članak 74. Općih uvjeta propisuje:
 - „(1) Iznos mjesečnih novčanih obveza za tarifne kupce na zajedničkom mjerilu toplinske energije određuje distributer toplinskom energijom na temelju mjesečne potrošnje, uvećano za stalnu mjesečnu naknadu, a raspodjeljuje ih i obračunava sukladno odredbama Tarifnog pravilnika.
 - (2) Iznos mjesečne novčane obveze iz stavka (1) ovog članka predstavlja račun za ugovorenu toplinsku energiju, s datumom dospjeća u roku od 15 dana od dana izdavanja računa.
 - (3) Po isteku obračunskog perioda, distributer toplinskom energijom na temelju očitano mjerila toplinske energije izrađuje konačni obračun za utrošenu toplinsku energiju toga razdoblja i ispostavlja račun obračunskog razdoblja, a novčanu obvezu iz tog računa tarifni kupac dužan je platiti u roku od 15 dana od dana izdavanja računa.
 - (4) Račun obračunskog perioda određuje distributer toplinskom energijom na temelju očitanih stanja mjerila toplinske energije, pomnoženih s tarifnim stavkama odabranog tarifnog modela i dodane stalne mjesečne naknade, a tarifni kupac dužan je novčanu obvezu iz ispostavljenoga računa platiti u roku od 15 dana od dana izdavanja računa. „
- Na temelju članka 113. Statuta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, Nadzorni odbor je na sjednici održanoj dana 05.01.2010. godine usvojio akt broj: 01-5439-2010/II-VNR-1, „Tehnički uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“ (u daljnjem tekstu: Tehnički uvjeti). Na taj akt je Općinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010. godine, dalo suglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1)
- Tehnički uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije su uvjeti koje moraju ispunjavati distributer, investitor, projektanti i izvođači radova za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije za grad Tuzla.
- Na temelju članka 113. Statuta „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, Nadzorni odbor je na sjednici održanoj dana 05.01.2010. godine usvojio akt broj: 01-5439-2010/II-VNR-1, „Tarifni pravilnik za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuka toplinske energije“ (u daljnjem tekstu: Tarifni pravilnik). Na taj akt je Općinsko vijeće Tuzla dana 28.01.2010. godine, dalo suglasnost broj 01-05-610-2010 alineja 1).
- Članak 10. Tarifnog pravilnika potrošnja toplinske energije je podjeljena u tri tarifne grupe:
 - I tarifna grupa – kućanstva
 - I.1. – kućanstva, obračun po m²
 - I.2. – kućanstva, obračun po MWh
 - II. Tarifna grupa- gospodarstvo
 - II.1. – gospodarstvo do 3,5m visine, obračun po m²
 - II.2. – gospodarstvo preko 3,5m visine, obračun po m²

II.3. – gospodarstvo, obračun po MWh

- III. Tarifna grupa – ostali potrošači (npr. obrazovne ustanove, kulturne institucije, itd.) koji se posebnim odlukama svrstavaju u Tarifne grupe

III.1. – ostali potrošači, obračun po m²

III.2. – ostali potrošači, obračun po MWh“

- Članak 11. Tarifnog pravilnika propisuje Tarifne stavke za pojedinačne tarifne elemente su:
 - cijena za zagrijavanje po m² grijne površine do 3,5m visine grijanog prostora za tarifnu grupu I.1 i III.1, (KM/m²)
 - cijena za zagrijavanje po m² grijne površine do 3,5m visine grijanog prostora za tarifnu grupu II.1, (KM/m²)
 - cijena za zagrijavanje po m² grijne površine preko 3,5m visine grijanog prostora za tarifnu grupu II.2, (KM/m²)
 - cijena za zagrijavanje po brojilu-kalorimetru (KM/MWh) za tarifnu grupu I.2, II.3 i III.2
 - cijena za jedinicu angažirane snage (KM/MW) za tarifnu grupu I.2- fiksni dio,
 - cijena za jedinicu angažirane snage (KM/MW) za tarifnu grupu II.3- fiksni dio.“
- Članak 12. Tarifnog pravilnika propisuje da *Iznos* za cijenu grijanja po 1m² zagrijavanog prostora se izračunava tako što se površina (iz članka 5.) koja se zagrijava, množi sa brojem dana koji ulaze u obračun i utvrđenom dnevnom cijenom. Dnevna cijena dobije se dijeljenjem mjesečne cijene sa prosječnim brojem dana u mjesecu (30 dana). Tarifne grupe I.1, II.1, II.2 i III.1.“
- Članak 13. Tarifnog pravilnika propisuje da se *Iznos* za cijenu grijanja prema brojilu-kalorimetru (Tarifna grupa I.2, II.3 i III.2) sastoji se iz dva dijela:
 - Iznos za količinu isporučene toplinske energije, koji se dobije tako da se broj isporučenih MWh množi sa cijenom za toplinsku energiju (KM/MWh).
 - Iznos za fiksni dio priključne snage (KM/MW/mj), koji se dobije tako da se vrijednost instalirane snage u MW množi sa jediničnom cijenom na godišnjoj razini i dijeli sa brojem mjeseci fakturiranja.“
- Članak 16. Tarifnog pravilnika je propisao da se obračunavanje isporuke toplinske energije kod pojedinačnog potrošača vrši:
 - svrstavanjem potrošača u odgovarajuću tarifnu grupu,
 - obračunavanjem isporučenih količina toplinske energije prema važećoj cijeni.“
- Članak 17. Tarifnog pravilnika propisuje da ako se više potrošača iste ili različite tarifne grupe opskrbljuje toplinskom energijom preko zajedničkog potrošnog mjesta sa zajedničkim mjernim uređajem, isporučena toplinska energija obračunava se sukladno sa „raspodjelom“ troškova na tom potrošnom mjestu i odgovarajućom tarifnom grupom.
- Člankom 18. Tarifnog pravilnika je predviđeno da se raspodjela troškova za isporučenu količinu toplinske energije može vršiti na slijedeće načine:
 - prema m², (Tarifna grupa I.2.1, II.3.1 i III.2.1)
 - prema instaliranoj snazi, (Tarifna grupa I.2.2, II.3.2 i III.2.2)
 - prema djeljiteljima, (Tarifna grupa I.2.3, II.3.3 i III.2.3)
 - prema internim brojlilima- kalorimetrima. (Tarifna grupa I.2.4, II.3.4 i III.2.4)“
- Prema članku 19. Tarifnog pravilnika potrošači zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu“ troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije. U

raspodjeli troškova se određuje udjel u troškovima isporuke toplinske energije pojedinačnog potrošača, a zbir svih udjela mora iznositi 100 procenata. Raspodjelu troškova je moguće mijenjati samo uz pismenu suglasnost svih potrošača i uzima se u obzir sa prvim narednim obračunskim razdobljem. Ako potrošači ne podnesu distributeru „raspodjelu“ troškova iz prvog stava, distributer obračunava pojedinačnim potrošačima troškove isporuke toplinske energije sukladno podacima iz „raspodjele“ koji ima na raspolaganju, ali ako tih podataka nema, prema jednakim udjelima.

- Sukladno članku 20. Tarifnog pravilnika isporučena količina toplinske energije se obračunava:
 - u slučaju obračunavanja prema toplinskom brojilu, količina isporučene toplinske energije obračunava se na temelju vrijednosti očitanih sa toplinskog brojila, smještenog na mjernom mjestu u podstanici. Isporučena količina toplinske energije obračunava se mjesečno, odnosno kako je to određeno u ugovoru.
 - u slučaju obračunavanja prema m² grijne površine, obračun se vrši mjesečno prema broju dana grijanja, odnosno kako je to određeno u ugovoru.
- Da je na temelju članka 21. Zakona o komunalnim djelatnostima („Sl. Novine TK“ broj 11/05) i članka 26 Statuta općine Tuzla, („Sl. Glasnik općine Tuzla“ broj 2/99, 9/00, 2/08), Općinsko vijeće Tuzla na sjednici održanoj dana 15.12.2009. godine donijelo Odluku o davanju suglasnosti na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge po MWh (u daljnjem tekstu: Odluka).
- Članak 1. Odluke glasi:
„Daje se suglasnost na Odluku Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge po MWh, broj 01-5439-2009-2 od 08.12.2009. godine, koja nakon izmjena, mjesečno po kategorijama iznosi:
 - kućanstva 1,44 KM/m²;
 - kulturno-obrazovne institucije 1,44 KM/m²
 - gospodarstvo I 4,32 KM/m²
 - gospodarstvo II 6,48 KM/m²i izmjene cijena usluge grijanja, po obračunskoj potrošnji izraženoj u MWh po kategorijama korisnika, koja iznosi:
 - kućanstvo 61,80 KM po MWh
 - kulturno-obrazovne institucije 61,80 KM po MWh
 - gospodarstvo 61,80 KM po MWhuz uvjet da cijena utvrđene metodologije obračuna po MWh, ne smije biti veća od visine naknade obračunate u stavku 1. Odluke“
- Člankom 2. Odluke je propisano da će se cijena usluge grijanja utvrđena u prethodnom članku primjenjivati od 01.01.2010. godine.
- Da Odlukom nije definirano koliko iznosi fiksni dio koji je predviđen da se plaća prema Tarifnom pravilniku;
- Da „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla ima dva tipska ugovora o isporuci toplotne energije koja zaključuje sa kupcima i to Ugovor o isporuci toplotne energije za zagrijavanje stambenog prostora i Ugovor o isporuci toplotne energije za zagrijavanje poslovnih prostora. Navedeni ugovori se razlikuju u dijelu kojim je definiran Obračun troškova za isporuku toplotne energije i način plaćanja u ovisnosti od toga da li je način obračuna isporučene energije i plaćanja po 1m² stambenog/poslovnog prostora ili po MWh stambenog/poslovnog prostora.
- Da su Ugovorom definirana prava i obveze Isporučitelja i Potrošača, obračun troškova za isporučenu toplinsku energiju, izmjene temeljnih elemenata ugovora, poremećaj u isporuci toplinske energije, trajanje ugovora i opće odredbe;

- Da se ugovor zaključuje na neodređeno vrijeme, osim ako se kupac i distributer drugačije ne dogovore, a stupa na snagu danom obostranog potpisivanja, te da je predviđeno da distributer zadržava pravo jednostranog raskida ugovora, ukoliko se kupac ne ponaša sukladno sa ugovorenim i potpisanim obvezama, a štetne posljedice raskida snosi kupac. U tipskim ugovorima nije navedeno kada i pod kojim uvjetima kupac može raskinuti ugovor o isporuci toplinske energije za zagrijavanje stambenog/poslovnog prostora;
- Da u Ugovoru stoji da je kupac suglasan da se u reguliranju međusobnih odnosa primjenjuju normativni akti distributera u situacijama koje nisu regulirane ugovorom i to „Opći uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“, „Tarifni pravilnik za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“ Tehnički uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“
- Da je Centralno grijanje na zahtjev Konkurencijskog vijeća dostavio određeni broj Ugovora o isporuci toplinske energije za zagrijavanje stambenog/poslovnog prostora koji su zaključeni sa fizičkim osobama i pravni subjektima, te je uvidom u iste utvrđeno da se suštinski ne razlikuju od tipskih Ugovora o isporuci toplotne energije za zagrijavanje stambenog prostora i Ugovora o isporuci toplotne energije za zagrijavanje poslovnih prostora i da ni u njima nije predviđeno kada i pod kojim uvjetima kupac može raskinuti ugovor, te stoji da je kupac suglasan da se u reguliranju međusobnih odnosa primjenjuju normativni akti distributera u situacijama koje nisu regulirane ugovorom i to „Opći uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“, „Tarifni pravilnik za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“ Tehnički uvjeti za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuku toplinske energije“;
- Da u je u posljednje tri godine Centralno grijanje Tuzla raskinulo ugovor o isporuci toplotne energije za zagrijavanje stambenog/poslovnog prostora sa osamnaest korisnika koji su iz Tarifne grupe privreda;
- Da prema navodima Centralnog grijanja nije bilo zahtjeva za isključenje sa sustava centralnog grijanja iz tarifne grupe-kućanstva obračun po metru kvadratnom, tarifnih kupaca I.2;
- da je u 2017. godni trideset tri korisnika centralnog grijanja iz kategorije Tarifna grupa 1.1 podnijelo zahtjev za isključenje sa sustava centralnog grijanja, u 2018. godni trideset jedan, odnosno dvanaest zahtjeva za isključenje sa sustava centralnog grijanja u 2019. godini;

Člankom 9. stavak (1) Zakona o konkurenciji je propisano da gospodarski subjekt ima vladajući položaj na mjerodavnom tržištu roba ili usluga, kada se zbog svoje tržišne snage može ponašati u značajnoj mjeri neovisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, uzimajući u obzir udjel tog gospodarskog subjekta na tržištu, udjel koji na tom tržištu imaju njegovi konkurenti, kao i pravne i druge zapreke za ulazak drugih gospodarskih subjekata na tržište.

Članak 9. stavak (2) Zakona o konkurenciji pretpostavlja da gospodarski subjekt ima vladajući položaj na tržištu roba ili usluga ako na mjerodavnom tržištu ima udjel veći od 40,0%.

Članak 2. stavak (2) Odluke o definiranju kategorije vladajućeg položaja, dalje razrađuje pojam vladajućeg položaja, te određuje da gospodarski subjekt na mjerodavnom tržištu proizvoda ili usluga ima vladajući položaj, kada nema konkurenciju ili ako postojeća konkurencija nije značajna.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Centralno grijanje d.d. Tuzla jedini subjekt koji vrši isporuku toplotne energije sustavom daljinskog grijanja, i da je zona toplifikacije definirana kao uža dio grada Tuzla gdje spadaju svi kolektivni stambeni objekti i dio individualnih stambenih objekata, te

je neosporan njegov vladajući položaj, zbog kojeg se može u značajnoj mjeri ponašati i djelovati neovisno od svojih kupaca i potrošača, ali kao takav sam po sebi ne predstavlja zabranjeno konkurencijsko djelovanje.

Sukladno članku 10. stavak (1) Zakona o konkurenciji, zabranjena je svaka zlorporaba vladajućeg položaja jednog ili više gospodarskih subjekata na mjerodavnom tržištu. Zlorporaba vladajućeg položaja, sukladno odredbama članka 10. stavak (2) točka d) Zakona o konkurenciji, posebno se odnosi na zaključivanje sporazuma kojima se uvjetuje da druga strana prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi ili prema trgovinskom običaju nemaju veze s predmetom takvog sporazuma.

Naime, spornim člankom 29. Općih uvjeta propisano je:

- „(1) Tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava bez suglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije.(Tarifna grupa I.2 i II.3)
- (2) Tarifni kupac iz stavka 1. ovog članka kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sustava dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije.
- (3) Tarifni kupac iz stavka 1. ovog članka kojem nije dana suglasnost distributera toplinske energije za izdvajanje iz toplinskog sustava, može u roku od 15 dana od dana primitka odluke o nedavanju suglasnosti izjaviti žalbu Nadzornom odboru.
- (4) Rješenje Nadzornog odbora je konačno.
- (5) Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline,u pismenom obliku.(Tarifna grupa I.1)“

Sukladno sa odredbom stavka (1) članka 29. Općih uvjeta tarifni kupac na zajedničkom mjerilu toplinske energije ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava bez suglasnosti svih tarifnih kupaca na zajedničkom mjerilu toplinske energije, distributera toplinske energije.(Tarifna grupa I.2 i II.3).

Centralno grijanje d.d. Tuzla opravdanost ovog stava nalaze u članku 30. Tarifnog pravilnika prema kome potrošači sa zajedničkog mjesta potrošnje moraju distributeru, prije sklapanja ugovora o isporuci toplinske energije, podnijeti sporazumno izrađenu „raspodjelu“ troškova koja je sastavni dio ugovora o isporuci toplinske energije. U raspodjeli troškova se određuje udjel u troškovima isporuke toplinske energije pojedinačnog potrošača, a zbir svih udjela mora iznositi 100 procenata, te je raspodjelu moguće mijenjati samo uz pismenu suglasnost svih potrošača, odnosno „*drugim riječima, potrošnja toplotne energije za cijelu zgradu sa zajedničkog mjerila mora se preraspodijeliti na ostale korisnike, a o tome moraju svi biti suglasni*“. Centralno grijanje d.d Tuzla je između ostalog navelo da izdvajanje nekoga od korisnika utječe na ostale korisnike u objektu odnosno na susjedne stanove/prostore, te da je za izdvajanje nekog tarifnog kupca potrebno da ostali kupci budu suglasni, jer će na taj način odobriti utjecaj izdvajanja tog kupca i neće imati pravo da se žale distributeru toplotne energije zbog smanjenja razine zagrijavanja u njihovim stanovima, jer su bili suglasni sa izdvajanje, što Konkurencijsko vijeće nije uvažilo kao utemeljen argument.

Ako uzmemo u obzir da je člankom 34. Općih uvjeta propisano da se Ugovor o opskrbi tarifnog kupca zaključuje između distributera toplinske energije i tarifnog kupca, to podrazumjeva da se sva prava i obveze, kao i sam raskid ugovora tiču isključivo i samo ugovornih strana, odnosno Centralnog grijanja d.d. Tuzla i tarifnog kupca kao kranjeg korisnika. Centralno grijanje je nametnulo dodatni uvjet korisniku svoje usluge da u slučaju da želi istu da otkáže, mora zavisti od „dobre volje“ ili interesa treće strane kako bi se taj ugovorni odnos raskinuo. Zahtjevanje od tarifnog kupca da za raskid ugovora o isporuci toplotne energije zahtjeva suglasnost ostalih korisnika, jasno i nedvosmisleno nametanje dodatnih uvjeta koji nemaju veze sa samim raskidom ugovora, što je prema odredbama Zakona o konkurenciji zabranjeno, odnosno predstavlja zlorporabu vladajućeg položaja prema članku 10. stavak (2) točka d) Zakona o konkurenciji.

Prema stavku (2) spornog članka Općih uvjeta, tarifni kupac kojem je odobreno izdvajanje iz toplinskog sustava dužan je plaćati sve troškove osim troškova energije.

Gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla je u podnesku naveo da nema zahtjeva za isključenje od strane tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplinske energije iz tarifne grupe I.2-kućanstva, dok je bilo zahtjeva za isključenjem podnesenih od strane tarifnih kupaca sa zajedničkog mjerila toplinske energije iz tarifne grupe II.3.1-Gospodarstvo, gdje se obračun vrši po MWh utrošene toplotne energije raspodjeljene po m² površine grijanja. Za tarifne kupce iz tarifne grupe broj I.2 i II.3 sa zajedničkog mjerila toplinske energije se ne ispostavljaju fakture nakon isključenja sa sustava centralnog grijanja obzirom da je Odlukom Nadzornog odbora „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla o utvrđivanju cijene usluge grijanja po m² i cijene usluge grijanja po MWh, utvrđena cijena usluge grijanja po obračunatoj potrošnji izraženoj u MWh po kategorijama korisnika, bez fiksnog dijela.

Prema podacima dostavljenim od strane gospodarskog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla u posljednjih tri godine je iz tarifne grupe II.3-gospodarstvo sa sustava centralnog grijanja isključeno osamnaest korisnika. Konkurencijsko vijeće je dana 22.04.2019. godine u cilju provjere navoda privrednog subjekta Centralno grijanje d.d. Tuzla da isključenim korisnicima ne ispostavlja račune, uputilo zahtjev za dostavljanjem podataka prema šest od ukupno osamnaest trajno isključenih korisnika.

Konkurencijsko vijeće je zaprimilo Odgovor na zahtjev za dostavljanje podataka dana 05.05.2020. godine, zaprimljen pod brojem: UP 03-26-2-018-27/19, u kom se u bitnom navodi da je sukladno sa Ugovorom preuzeto plaćanje računa za centralno grijanje, te da je gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla ispostavljao račune za redovitu isporuku toplotne energije zaključno sa travnjom 2014. godine. Na zahtjev korisnika u jesen 2014. godine su odvojeni radijatori sa ogranka toplovodnih cijevi, te je prestala isporuka toplotne energije. Centralno grijanje d.d. Tuzla je to smatralo privremenom obustavom, na temelju čega je u razdoblju od listopada 2014. godine do travnja 2017. godine naplaćivao 30% vrijednosti računa od iznosa koji se plaćao kad se grijanje koristi. Poslovni prostor je od 28.09.2017. godine potpuno isključen iz sustava centralnog grijanja tako da su zavareni krajevi preostalih cijevi, što se smatralo raskidom ugovora, te poslije toga gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla nije ispostavljao nikakve račune. U Odgovoru na zahtjev za dostavljanje podataka zaprimljenom dana 15.05.2020. godine pod brojem UP 03-26-2-018-28/19 navedeno je da nakon isključenja sa sustava centralnog grijanja, gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla nije ispostavljao račune za naplatu ostalih troškova. Konkurencijsko vijeće je dana 18.05.2020. godine zaprimilo Odgovor na zahtjev broj: UP 03-26-2-018-29/19 u kom je istaknuto da je ugovor o isporuci toplinske energije raskinut na inicijativu korisnika usluge, te da nije bilo nikakvih pravnih nesuglasica kao ni slučajeva dostavljanja računa za neisporučenu toplotnu energiju.

Sukladno članku 33. stavak (2) Zakonom o zaštiti potrošača u BiH, ekonomske usluge od općeg interesa u koje spada isporuka toplotne enrgije su u režimu ugovornog odnosa i naknada za iste se plaća na temelju stvarnih isporuka očitanih na brojilu potrošača prema članku 35. istog zakona. Naime, raskidom ugovora prestaju postojati obveze za ugovorne strane, pa tako nije utemeljeno da se raskidom i nepostojanjem ugovora jednoj strani nameće dodatna obveza u smislu neograničenog trajanja plaćanja usluge koja se ne koristi.

Konkurencijsko vijeće u tijeku postupka nije utvrdilo da se odredba stavka (2) članka 29. Općih uvjeta, u praksi primjenjuje i da ista ima posljedicu za krajnjeg korisnika u smislu da se nameće obveza plaćanja usluge i nakon raskida ugovora, ali ova odredba je sama po sebi u suprotnosti sa Zakonom o konkurenciji i kao takva predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 10. stavak (2) točka d) Zakona i treba da se briše iz članka 29. Općih uvjeta.

Sukladno stavku (5) spornog članka 29. Općih uvjeta Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline,u pismenom obliku.(Tarifna grupa I.1)

Kokurencijsko vijeće je u tijeku postupka utvrdilo da je u posljednje tri godine (2017-2019), gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla, imao 76 zahtjeva za isključenje sa sustava centralnog grijanja od strane korisnika iz Tarifne grupe I.1, te da je najveći broj zahtjeva podnesen iz razloga jer se stambena jedinica ne koristi, da žive u inozemstvu i da su jednom godišnje tu, da nisu u mogućnosti više plaćati uslugu grijanja, da se stan ne koristi zbog ostavinskog postupka, itd. Nadalje je u pojedinim zahtjevima za isključenje sa sustava centralnog grijanja traženo da se, ako već ne postoji mogućnost isključenja, omogući umanjeni iznos plaćanja ili da se ugradi individualni mjerni instrument kojim bi se mjerila količina utrošene toplotne energije.

Uvidom u dokumentaciju koju je dostavio gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d Tuzla, utvrđeno je da je svaki zahtjev bez izuzetka odbijen uz obrazloženje da je člankom 29. Općih uvjeta za priključenje na sustav daljinskog grijanja i isporuke toplotne energije propisano da se Tarifni kupac na zajedničkom mjestu potrošnje koje predstavlja energetska cjelinu ne može izdvojiti iz toplinskog sustava, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, unutar energetske cjeline, u pisanom obliku. Nadalje, zahtjevi su odbijeni i u dijelu kojim se traži umanjene računa zbog nekorštenja stana, jer umanjene računa nije predviđeno normativnim aktima Centralnog grijanja d.d. Tuzla i u istim nema uporište. U pogledu dijela zahtjeva koji se odnosio na ugradnju individualnog mjernog instrumenta, Centralno grijanje d.d. Tuzla je u bitnom navelo da je sukladno članku 35. Zakona o potrošačima u BiH izvršilo dopunu normativnih akata kako bi omogućili da svaki korisnik grijanja ima pravo da uslugu grijanja plaća prema vlastitoj potrošnji uz prethodno ispunjene tehničke uvjete propisane u navedenim aktima. Da bi se ostvarilo to pravo, a sukladno sa Općim i tehničkim uvjetima za priključenje na sustav daljinskog grijanja, potrebna je pismena suglasnost svih kupaca sa zajedničkom mjestu potrošnje o prelasku na obračun prema utrošenoj energiji, na obračunskom brojilu postavljenom u toplinskoj podstanici. Ukoliko svi kupci ne izvrše ugradnju individualnih mjerila, na dostavljenoj suglasnosti potrebno se izjasniti o načinu raspodjele toplotne energije za potrošače koji nisu ugradili mjerila.

Vežano za dostavljenu presudu Općinskog suda u Tuzli broj: 32 0 P 229097 15 P od 18.08.2015. godine, kojom je odbijen zahtjev tužitelja (...)*¹, podnesen protiv gospodarskog subjekta Centralno grijanje d.d Tuzla, radi raskida ugovora o isporuci toplotne energije za zagrijavanje stambenog prostora, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da ista nije mjerodavna za predmetni postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja.

U tijeku postupka gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla, je sa ciljem da argumentira primjenu spornog stavka (5) članka 29. Općih uvjeta, pozivao se na članak 16. stavak (3) Zakona o komunalnim djelatnostima koji kaže da korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se time ugrozila kvaliteta korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno utjecalo na okoliš. Obzirom na navedeno, Konkurencijsko vijeće je zatražilo da se navede koji je to slučaj u praksi na koji će se opravdano moći primjeniti odredbe članka 16. stavak (3), te da li se po svakom zahtjevu za otkazivanje grijanja vrši ocjena tehničkih mogućnosti.

U svom odgovoru na traženo (podnesak broj: UP 03-26-18-12/19 od 30.01.2020. godine), gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla u bitnom navodi „...Svi stanovi su obuhvaćeni zagrijavanjem i u proračunu toplotnih gubitaka nema gubitaka između stanova, jer su to sve prostori koji se zagrijavaju na istu sobnu temperaturu. Ukoliko bi se dozvolilo isključenje pojedinih stanova u energetske cjelini morala bi se uraditi izmjena projekta instalacije centralnog grijanja i izolirati zajednički zidovi prema susjednim stanovima, kao da su vanjski, te izolirati vertikale u tim stanovima, a radijatorske veze kod vertikale izrezati i blindirati. U tom slučaju u izmjenjenim uvjetima proračuna toplotnih gubitaka u susjednim stanovima, uz proračun isključenih stanova kao negrijanog prostora, doći će do povećanja

¹(...)*- podaci predstavljaju poslovnu tajnu

toplotnih gubitaka i instalirane toplinske snage, odnosno potrebe za radijatorima više snage. U slučaju da su u stanovima koji se nastavljaju zagrijavati postavljeni člankasti radijatori, isti bi se morali proširiti određenim novoproračunatim brojem članaka, a ukoliko su postavljeni pločasti radijatori, isti bi se morali zamjeniti radijatorima veće snage. Problem bi nastupio ako se korisnik koji plaća zagrijavanje svog stana po površini grijanja na standardne uvjete žalio na smanjenu kvalitetu zagrijavanja zbog isključenja susjednog ili susjednih stanova, a distributer tu ne bi mogao uraditi ništa osim da pregrijava kompletan objekat, smanji energetske učinkovitost toplinske podstanice i na taj način smanji i kapacitet mogućih priključenja ostalih objekata na sustav daljinskog grijanja, što je veliki trend trenutno u borbi za smanjenja aerozagađenja u gradu Tuzla. Osim toga to bi bilo u suprotnosti sa člankom 16. stavak (3) Zakona o komunalnim djelatnostima TK....“

U podnesku od 17.02.2020. godine, gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla navodi da je članak 16. stavak 3. Zakona o komunalnim djelatnostima primjenjiv na sve stanove/prostore u jednoj energetske cjelini, gdje se sa istog cirkulacionog kruga iz podstanice opskrbljuju grijna tijela energijom, odnosno svakim otkazivanjem bi se ugrozila nečija kvaliteta zagrijavanja. U nekim primjerima npr. potkrovlja bio bi utjecaj na manje korisnika, ali se mora prepraviti mreža zbog odzračivanja instalacije i to može utjecati na onemogućenje cirkulacije na pojedinim vertikalama za cijeli objekat (primjer velikog broja objekata i instalacije grijanja u kupatilima).

Radi jasnije slike u pogledu tehničkih uvjeta i same infrastrukture kojom se toplotna energija dovodi do krajnjeg korisnika, Konkurencijsko vijeće je od Centralnog grijanja d.d. Tuzla zatražilo da pojasni da li postoji razlika u infrastrukturi odnosno instalacijama/cijevima za tarifne grupe I.1.(obračun prema m²) i I.2, II.3. (obračun prema MWh-prema instaliranoj snazi), na šta je odgovoreno: „*Da razlika u infrastrukturi za korisnike tarifnih grupa I.1, I.2 i II.3 ne mora biti ukoliko se raspodjela vrši: prema m², prema instaliranoj snazi i prema djeliteljima. Ako se pak raspodjela vrši - prema internim brojlilima - kalorimetrima za svaki stan/prostor onda postoji razlika i zajedničke vertikale su u javnoj površini (stubištu) i na njima su ugrađena po projektu mjerila toplotne energije za svaki stan/prostor“*

Obzirom da se prema članku 29. stavak (1) Općih pravila, tarifni kupci iz tarifne grupe I.2 i II.3 (obračun prema MWh-prema instaliranoj snazi) mogu izdvojiti iz sustava ukoliko dobiju suglasnost ostalih korisnika, te da prema stavku (5) istog članka tarifni kupac iz tarifne grupe I.1.(obračun prema m²) se ne može izdvojiti/isključiti sa sustava dok se ne izdvoje svi kupci unutar cijele grupe, uzevši u obzir da razlike u infrastrukturi za korisnike tarifnih grupa I.1 i I.2, II.3 *ne mora biti* ukoliko se raspodjela vrši: prema m², prema instaliranoj snazi i prema djeliteljima, odnosno da razlika postoji kod korisnika kojima se raspodjela vrši prema internim brojlilima, dovodi se u pitanje argumentacija Centralnog grijanja da su tehnički uvjeti odnosno same instalacije jedan od razloga zbog kojih se tarifni kupac iz tarifne grupe I.1 ne može isključiti sa sustava centralnog grijanja u koliko se i ostali ne isključe.

Nadalje je gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d Tuzla naveo da se po svakom zahtjevu vrši ocjena tehničkih mogućnosti, i da je u većini slučajeva moguće izvesti isjecanje i blindiranje veza za grijna tijela, te da se konsultira projektna dokumentacija kako bi se utvrdilo da li postoji utjecaj na povećanje toplotnih gubitaka za ostale susjedne korisnike izravno, a za okolinu neizravno.

Prema dokumentaciji dostavljenoj uz zahtjeve za isključenje sa sustava centralnog grijanja za tarifne kupce iz tarifne grupe I.1, niti jedan od 76 zahtjeva za isključenje sa sustava centralnog grijanja ne sadrži dokaz o tome da je gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla izvršio provjeru tehničkih uvjeta i da zbog istih nije udovoljeno zahtjevu, nego se u svakom bez izuzetka apriori kao razlog za odbijanje zahtjeva za isključenje sa sustava centralnog grijanja, navode odredbe članka 29. stavak (5) Općih uvjeta, odnosno da se ne mogu isključiti osim ako ne izvrše isključenje svi kupci. Navedeno je jasan pokazatelj da se odredba članka 16. stavak (3) Zakona o komunalnim djelatnostima koristi kao uporište za primjenu spornog članka 29. stavak (5) Općih uvjeta, kako u odnosu sa korisnicima usluge centralnog grijanja, tako i u postupku pred Konkurencijskim vijećem. Međutim, kada se u praksi, zbog

zahtjeva za isključenje sa sustava centralnog grijanja, ukaže potreba za provjerom postojanja tehničkih mogućnosti, gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla ne utvrđuje postojanje istih.

Primjena odredbe članka 29. stavak (5) Općih uvjeta kojom se Tarifni kupac (Tarifna grupa I.1) na zajedničkom mjestu potrošnje, koje predstavlja energetska cjelinu, ne može se izdvojiti iz toplinskog sustava, osim u slučaju da izdvajanje izvrše svi kupci, dovela je do apsurdna da tarifni kupac i pored činjenice da ne živi u stanu i da uslugu grijanja ne koristi, a što je prema dostavljenim zahtjevima uglavnom razlog za podnošenje zahtjeva za isključenje, istu mora da plaća kao i svaki drugi tarifni kupac koji zaista tu uslugu u punom kapacitetu tokom cijele grijne sezone koristi.

Ugovor o opskrbi tarifnog kupca se zaključuje između distributera toplinske energije i tarifnog kupca. Sam predmet ugovora, prava i obveze koje proističu iz ugovora, kao i raskid ugovora bilo od strane distributera toplinske energije ili tarifnog kupca, ni u kom slučaju ne mogu biti uvjetovani „voljom“ treće strane, jer treća strana u samom ugovornom odnosu ni ne postoji i kao takva ne može ni biti odlučujući faktor u ostvarivanju nekog prava iz ugovora, a naročito prava tarifnog kupca da otkáže uslugu korištenja centralnog grijanja. Ovakav uvjet, raskid ugovora praktično čini nemogućim i stvara finansijsku obvezu samo za jednu stranu, te ravnopravnost ugovornih strana dovodi u pitanje.

Gospodarski subjekt Centralno grijanje d.d. Tuzla, primjenom članka 29. stavak (5) Općih uvjeta, zlouporabljuje vladajući položaj na način da se korisnik usluge centralnog grijanja, odnosno tarifni kupac iz tarifne grupe I.1., uvjetuje da prihvati dodatne uvjete koji po svojoj prirodi nemaju veze sa predmetom ugovora.

Slijedom navedenog, gospodarski subjekt „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla, primjenom članka 29. Općih uvjeta, kojim se predviđaju uvjeti izdvajanje tarifnog kupca iz toplinskog sustava, te obveza plaćanja svih troškova osim troškova energije za tarifne kupce nakon izdvajanja iz toplifikacionog sustava, zlouporabljuje vladajući položaj na tržištu distribucije toplotne energije u Gradu Tuzla, na način da uvjetuje drugu stranu da prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi nemaju veze s predmetom sporazuma, sukladno odredbama članka 10. stavak (2) točka d) Zakona o konkurenciji.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 1. i 2. izreke ovog Rješenja.

6. Novčana kazna

U smislu članka 48. stavak (1) točka a) Zakona o konkurenciji, novčanom kaznom u iznosu najviše do 10,0% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda gospodarskog subjekta, iz godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se gospodarski subjekt, ako zlouporabi vladajući položaj na način propisan odredbama članka 10. Zakona o konkurenciji.

Konkurencijsko vijeće je prilikom izricanja visine novčane kazne uzelo u obzir namjeru te dužinu trajanja povrede Zakona o konkurenciji, kao i posljedice koje je ista imala na tržišnu konkurenciju, u smislu članka 52. Zakona o konkurenciji.

Nadalje, polazeći od nesporno utvrđene činjenice da je Centralno grijanje d.d Tuzla zlouporabilo vladajući položaj, iz članka 10. stavak (2) točke d) Zakona o konkurenciji, u smislu članka 48. stavak (1) točke b) Zakona o konkurenciji, izrečena je novčana kazna u iznosu 20.000,00 KM (dvadesettisućai 00/100 KM), što predstavlja (...) *% ostvarenog prihoda iz 2018. godine, koji je iznosio (...) * KM.

S obzirom na visinu izrečene novčane kazne, Konkurencijsko vijeće nije imalo prvenstveno za cilj kažnjavanje isključivo radi kršenja Zakona o konkurenciji, već da upozori Centralno grijanje d.d. Tuzla na obvezu poštovanja pravila tržišne konkurencije utvrđenih odredbama Zakona o konkurenciji.

U slučaju da se izrečena novčana kazna ne uplati u utvrđenom roku ista će se naplatiti prinudnim putem, u smislu članka 47. Zakona o konkurenciji, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka, prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.

Imajući u vidu navedeno Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točkama 3. i 4. izreke ovog Rješenja.

7. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dozvoljen priziv.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objavljivanja ovog Rješenja.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda-Dražić

Dostaviti:

- **Centralno grijanje d.d. Tuzla**
- **a/a**